

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Interview met gedeputeerde Eric van Heijningen Degen, T.

Citation

Degen, T. (2011). Interview met gedeputeerde Eric van Heijningen. *Bestuurskundige Berichten*, 26(2), 24-26. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3212007>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3212007>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Interview met gedeputeerde Eric van Heijningen

door Tom Degen

Eric van Heijningen (49 jaar) is lid van het college van Gedeputeerde Staten voor de VVD in de provincie Zuid-Holland. Hij is verantwoordelijk voor de thema's financiën & middelen en milieu & handhaving. Binnen deze portefeuille is hij ook verantwoordelijk voor het thema luchtvaart. Na een eerste termijn als gedeputeerde was Van Heijningen in 2007 lijsttrekker voor de VVD bij de provinciale verkiezingen. Naast zijn werkzaamheden als gedeputeerde vervult hij verschillende bestuurlijke nevenfuncties in Nederlandse en Europese zwemsportorganisaties.

Bent u dit jaar wederom betrokken geweest bij de campagne?

Ja, ik ben bestuurder met acht jaar ervaring en weet daardoor wat er in de provincie speelt. Zo heb ik meegedaan aan meerdere debatten omdat onze lijsttrekker niet op alle plaatsen tegelijkertijd kan zijn. Tegelijkertijd vier ik in mijn werk als gedeputeerde af en toe een succes. Het is dan wel mijn werk als gedeputeerde, maar iedereen snapt dat bij onderwerpen die de publiciteit raken dan een klein politiek tintje zit.

De campagne werd voornamelijk overheerst door de landelijke politiek: 'haalt het kabinet een meerderheid of niet?' Hierdoor lag de focus op de Eerste Kamer en hun lijsttrekkers terwijl de provincie nauwelijks aandacht kreeg. *Hoe kijkt u aan tegen de verdrukking van de provinciale thema's?*

Daar kijk ik vanuit staatsrechtelijk, bestuurskundig en politiek oogpunt met enige verwondering naar. Staatsrechtelijk omdat de leden van de Eerste Kamer eerst door de statenleden gekozen moeten worden en niet rechtstreeks door het volk. De leden van de Eerste Kamer kijken goed naar de kwaliteit van de wetgeving, internationale verdragen, grondwettelijke aspecten, de continuïteit van bestuur en het belang van Nederland als geheel.

"Lijsttrekkers van de Eerste Kamer [...] zijn niet op de wereld om het publieke debat te voeren."

Als deze mensen zich gaan profileren op politiek gebied worden deze taken naar de achtergrond

gedrongen. En dan komt het krampachtig over als lijsttrekkers van de Eerste Kamer de politiek ineens kort proberen samen te vatten. Zij zijn niet op de wereld om het publieke debat te voeren. Men spreekt in de regel met grote wijsheid en het liefst lang en gedragen over bepaalde issues.

Toch spelen de meeste partijen hier op in en hebben zij ervaren debaters naar voren geschoven.

Alsnog zie je dat men op de eerste plaats Eerste Kamerlid is en dan pas politiek debater. Ze zijn uit een ander hout gesneden en daarop ook geselecteerd.

Voelt u de provincie weggedrukt worden in het debat?

Vroeger zei men op lokaal en provinciaal niveau: het zijn onze verkiezingen, het zijn onze thema's en daar moet het debat over gaan. Nu lijkt in ons land een centrale regie te zijn bij iedere politieke partij waarbij de inzet de Eerste Kamer is. Het

belang van de Eerste Kamer wordt verhoogd en alleen nationale thema's worden besproken. Er wordt nog net niet gezegd dat je je mond moet houden over de provinciale thema's omdat je anders afleidt van de hoofdzaak.

Ziet u daarin een verschil tussen de coalitiepartijen en de oppositie?

Nee, iedereen gaat hierin mee.

Als VVD-lid vindt u die meerderheid toch ook belangrijk?

Mijn verwondering is toch leidend. Het is belangrijk dat je het debat voert in het kader van de verkiezingen die op dat moment aan de orde zijn, namelijk de provinciale belangen. Natuurlijk kun je op de achtergrond iets zeggen over de Eerste Kamer in de zin van de huidige politieke omstandigheid. Doordat het publieke debat ook sterk op de tv gevoerd wordt, komen de provinciale thema's nog meer in de verdrukking dan ze al waren.

Toch wordt de provincie voor velen als een onbekend orgaan gezien. In Zuid-Holland kent volgens een recent onderzoek bijna niemand de naam van de commissaris van de Koningin of een gedeputeerde. *Vindt u dat niet zorgelijk?*

Nee. Natuurlijk zou graag ik willen dat meer mensen de gedeputeerden zouden kennen. Als mensen al een naam kennen dan is het die van de burgemeester of van wethouders. Als je kijkt naar andere provincies, zoals Friesland en Limburg, zie je dat de provincie dicht bij de burger staat en de steden minder dominant zijn. Je moet je als provincie daar niet voor de gemeenten gaan wringen.

U wilt zeggen dat u niets aan campagnes rondom het werk van de provincie doet?

Wij laten op basis van onze projecten zien dat we er toe doen. Als bijvoorbeeld een provinciale weg wordt opgeleverd, zet je daar natuurlijk graag een bord bij: 'dit project heeft de provincie Zuid-Holland mogelijk gemaakt'.

Maar die borden zijn kennelijk niet zichtbaar genoeg.

Het is ook het lot van de provincie om de minst zichtbare bestuurslaag te zijn. Mijn zorg zou groter zijn als alle betrokken bestuurders en instellingen om de provincies heen zouden zeggen dat ze niks aan de provincie hebben. Dat is namelijk onze eerste doelgroep. Tegelijkertijd zou je kunnen afleiden uit het feit dat 70% van de bevolking tegen het afschaffen van de provincie is dat er dus enige notie is van, 'we weten niet precies wat ze doen, maar ze zullen

wel enig nut hebben'.

Bezuinigen op de overheid, het snijden in eigen vlees, is één van de belangrijkste bezuinigingen van dit kabinet. *Hoe kijkt u aan tegen die bezuinigingsdrang bij de overheid?*

Ik heb bezwaar tegen de beeldvorming die impliceert dat overheden maar wat aanrommelen. Alsof ambtenaren laat op het werk komen, de krant lezen en weer om half vijf naar huis gaan. Alsof ambtenaren alleen maar bezig zijn om burgers en bedrijven te pesten. Als bestuurder vind ik dat als de overheid verkeerd functioneert, je de bestuurder moet aanspreken. Die is primair verantwoordelijk. Ten tweede, vind ik dat je als overheid bedrijfsmatig moet functioneren. Niet dat je een bedrijf bent,

niet dat de klant altijd koning is maar je moet wel zorgen dat je de taken goed uitvoert. De overheid levert vaak de grauwe middelmaat op in plaats van dat het excelleert. Zeker waar het gaat om de kerntaken van de provincie moet je een 10 willen scoren.

Hoe kan de provincie dan toch bezuinigen?

In het college in Zuid-Holland hebben we ons al gericht op de kerntaken. Dat noemen wij *Provincie Nieuwe stijl*. De provincie zou zich alleen moeten bemoeien met ruimtelijke ordening, mobiliteit, milieu, economie en groen. Als die gedachte er toe leidt dat de gemeente meer taken krijgt en het rijk ook een stapje terug doet en ruimte geeft aan de provincie, dan decentraliseer je. Als je de regelgeving en procedures vereenvoudigt, kan de overheid zijn werk ook gemakkelijker doen. In dat geval heb je ook minder ambtenaren en minder wettelijke procedures nodig en ook kan de inspraak worden teruggebracht tot normalere proporties. Ik zie wel een aantal goede redenen om de overheid compacter en daadkrachtiger te maken maar dit moet wel op de grond van rationele argumenten gebeuren en niet op grond van emotionele kwaadsprekerij.

Waarom wilt u de inspraak van burgers verminderen?

In de jaren tachtig zijn de *Algemene Beginselen van Behoorlijk Bestuur* in zwang geraakt en deze zijn steeds verder uitgewerkt en hebben geleid tot een enorme berg aan administratieve bepalingen. Dit was in de tijd dat in de samenleving de gedachte heerste dat de oplossing van een nieuw probleem een nieuwe regel is. Door de gehele juridisering is het aantal momenten van inspraak toegenomen. Daarmee hebben we het onszelf veel te ingewikkeld mee gemaakt. In de basis ben ik een groot voorstander van inspraak, van transparante procedures en inspraak op >

momenten dat het er toe doet. Wat ik nu zie, is dat procedures jaren voortmodderen, zoals in het geval van de Tweede Maasvlakte. Dan heeft iemand weer ergens een of ander probleempje gevonden in de wetgeving of het proces.

"Zeker waar het gaat om de kerntaken van de provincie moet je een 10 willen scoren."

Als jurist moet ik zelfs al veel te lang studeren om de juridische aspecten van een dossier te begrijpen. Dan ben ik nog een bestuurder die jurist is, terwijl al die andere bestuurders telkens weer terugvallen op het oordeel van externe of interne juristen. Ik zou willen zeggen: simplificeer en ga terug naar de hoofdlijnen.

Naast gedeputeerde voor financiën en milieu, valt ook luchtvaart binnen zijn portefeuille. De luchthaven Rotterdam/The Hague Airport valt echter onder de bevoegdheid van het rijk. *Waarom gaat het rijk over een dergelijke regionale luchthaven?*

Er zijn twee wegen die naar Rome leiden. Wij zouden ook in staat zijn Rotterdam Airport te runnen. De weg die mij nu het meest voorstaat, is dat zo een grote luchthaven toch een bevoegdheid van het rijk is vanwege de relatie met Schiphol en andere regionale luchthavens. De provincie heeft wel degelijk een rol binnen dat verhaal. Zij het op grond van de ruimtelijke ordening, inspraak en goed bestuurlijk overleg. Beide systemen zijn leefbaar zolang je goed overleg met elkaar hebt. Daarnaast heeft de minister de Commissie van Heijningen ingesteld. Deze lijkt op de commissie Alders voor Schiphol, om te zien of je met een aantal slimme oplossingen de kwaliteit van de leefomgeving kunt verhogen. Zo hebben we de dubbeldoelstelling geaccepteerd. Dit wil zeggen dat je zowel de economische ontwikkeling als de bescherming van de leefomgeving hoog op de agenda zet.

De discussie over de Randstadprovincie is er één die telkens een stimulans krijgt vanuit commissies, ministers of de Tweede Kamer. Laatst kwamen Flevoland, Noord-Holland en Utrecht met het bericht dat zij verkenningen gingen doen naar intensieve samenwerking. *Waarom was Zuid-Holland daar niet bij betrokken?* Die vraag zou je eigenlijk aan hen moeten stellen. Wij hebben het ook in de krant gelezen. Ik vind dat dit soort vraagstukken over de schaal van de Randstad, in goed overleg met alle betrokken partijen, door het rijk, beoordeeld moet worden.

Het kan natuurlijk niet zo zijn dat drie provincies de richting bepalen voor de Randstad. Ik ga er van uit dat de minister hierin het voortouw neemt.

Hoe kijkt u tegen de vorming van een Randstadprovincie aan?

Ik ben groot voorstander van een schaalvergroting van provincies tot een aantal van 5 tot 6 landsdelen. Op die manier zou je de kerntaken beter kunnen accentueren en ruimte kunnen bieden aan gemeenten en regio's om hun taak dichtbij burgers en bedrijfsleven in zo groot mogelijke zelfstandigheid vorm te geven. Aangezien het Huis van Thorbecke uit 1848 dateert, kan het geen kwaad om anno 2011 te kijken naar de schaal. Het gehele bedrijfsleven om ons heen functioneert al op grotere schaal en Europa heeft inmiddels 60 jaar geleden haar intrede gedaan. De problemen van deze tijd, mobiliteit en ruimtelijke ordening, passen bij deze schaal.

Gaat u voor een derde termijn?

Ik ben beschikbaar als gedeputeerde. Dat hangt uiteraard af van de verkiezingen, de onderhandelingen en de vraag of wat na acht jaar met mijn ervaring een geschikte plek is.

Hoe kijkt u aan tegen de vermindering van het aantal gedeputeerden bij de collegevorming?

Dat is altijd onderwerp van politiek gesprek. De VVD vindt vier á vijf een mooi aantal. De verkiezingen zullen straks laten zien hoeveel partijen je nodig hebt om een college te vormen.

"Aangezien het Huis van Thorbecke uit 1848 dateert, kan het geen kwaad om anno 2011 te kijken naar de schaal."

Hoe meer partijen er mee moeten doen, hoe groter het risico op een groter aantal gedeputeerden.

Verwacht u een andere politiek met de PVV in de Provinciale Staten?

Dat zien we na de verkiezingen. Maar het blijft altijd politiek. Je kunt het alleen over stijl hebben. We hebben het over provinciale items en niet over landelijke problemen. Maar als de PVV heel hard gaat roepen, zoals in hun verkiezingsprogramma staat, "Geen halal-vlees en geen hoofddoekjes in het Provinciehuis", is dat hun oordeel. Ik heb persoonlijk niets met dat soort onzin. Daar zal ik mij dan ook tegen keren. ■

Controverse over een rationeel besluit

De deelname aan de SDD-fase van het JSF-project bekeken vanuit het rationele model

door Margot Hermus

Inleiding

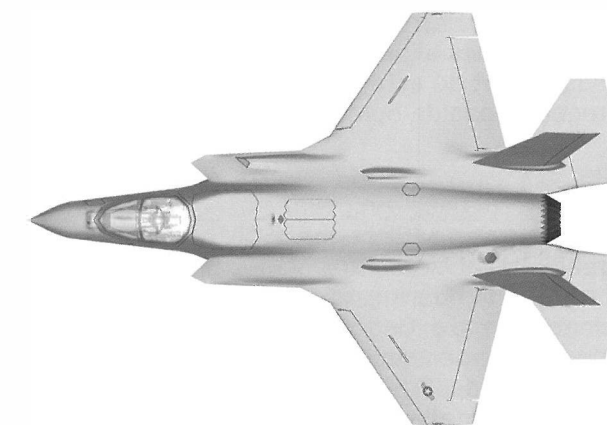
De Joint Strike Fighter (JSF) houdt de gemoederen inmiddels al even bezig. Besluitvorming rondom deze kwestie is opgedeeld in verschillende fases en wordt steeds maar uitgesteld. Nu het kabinet-Rutte koers lijkt te zetten naar het aanschaffen van deze toestellen als opvolgers van de F-16, kan het geen kwaad eens te kijken naar de besluitvorming rondom de Nederlandse deelname aan de System Design and Demonstration (SDD)-fase, waarmee het in feite allemaal begon (NRC Handelsblad, 17-01-2011). In dit artikel zal dat gebeuren aan de hand van het rationele model, zoals verder toegelicht in het theoretisch kader.

De besluitvorming rondom de SDD-fase is niet alleen om maatschappelijke redenen interessant. Ook wetenschappelijk gezien is het interessant om te kijken waarom dit besluit zoveel controverse opleverde. De centrale vraag hierbij zal zijn: "Op welke manier kan vanuit het rationele model de controverse rondom de Nederlandse deelname aan de SDD-fase van het JSF-project verklaren?" In deze paper zal gekeken worden naar de invloed van bounded rationality, maar ook zal worden gesteld dat de onduidelijkheid over de doelstellingen van de deelname en de eisen die gesteld werden aan de 'nieuwe F-16' een belangrijke oorzaak is.

Theoretisch kader

Voor de analyse in dit artikel zal gebruik worden gemaakt van het Rationele Actor Model (RAM) zoals beschreven door Graham Allison en Philip Zelikow in hun boek 'Essence of Decision'. Het model heeft twee fundamentele aannames, namelijk (1) dat iedere actie van een overheid gebaseerd is op doelmatige berekening en (2) dat iedere overheid handelt als een eenheid (Allison en Zelikow 1999: 15).

De keuze van de overheid is dus de eenheid van analyse. Bij de analyse wordt gebruikgemaakt van verschillende organizing concepts: de overheid handelt als het ware als één persoon, er is een probleem waarvoor een oplossing wordt gezocht en de keuze voor die oplossing is rationeel (Idem: 24). Bij deze stap spelen verschillende subconcepten een rol. Zo heeft de overheid bepaalde doelen (1) in haar hoofd, op basis waarvan zij de verschillende alternatieven (2) en de daarbij horende

consequenties (3) kan beoordelen en zo de beste keuze (4) kan maken. Deze keuze moet zoveel mogelijk leiden tot het bereiken van de doelen met zo min mogelijk inspanning (value-maximizing choice). Voor het nemen van een beslissing is dus kennis vereist: de doelen moeten worden vastgesteld, alle alternatieven moeten op een rij gezet worden en van ieder alternatief moeten de consequenties vastgesteld worden (idem: 18). Dit model of paradigma wordt meestal gebruikt om vast te stellen op basis van welke argumenten een overheid een bepaalde keuze gemaakt heeft (idem: 25). Hierbij leeft de analist zich als het ware in in de situatie van de overheid, wat Shelling vicarious problem solving noemt (idem: 27).

De mate waarin een analist zich kan inleven verschilt echter van geval tot geval. Het is hierbij belangrijk hoe gespecificeerd de agens is: gewoon een land (notional state), een bepaald type land (generic state), een specifiek land (identified state) of zelfs een specifieke regering (personified state) – zoals in het geval van de JSF (idem: 21). In een dergelijk geval kan gebruik gemaakt worden van een iets genuanceerdere versie van het rationele model, gebaseerd op Herbert Simons onderscheid tussen comprehensive en bounded rationality. Bij comprehensive rationality gaat men er, zoals in het rationele model, vanuit dat de overheid alle alternatieven overziet, deze precies kan beoordelen op hun merites en vervolgens dus een soort ranglijst kan maken en het beste alternatief kan kiezen. Simon heeft hier kritiek op en formuleert deze door een ander type rationaliteit te formuleren, namelijk bounded rationality, waarbij er vanuit gegaan >